

Sebők Richárd

PROFESSZIONALIZÁCIÓ AZ IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁSBAN A 18. SZÁZADBAN

A Királyi Kúria köznemes bírójának példáján

Bevezetés

A török idők alatt és közvetlenül a kiűzésük utáni periódusban a Magyar Királyság igazságszolgáltatási szervezete komoly kihívásokkal küzdött. A jogszolgáltatás többször súlyos visszaélésekkel terhelten próbálta ellátni feladatát. Az 1722–1723. évi országgyűlésen — mely egy sor egyéb átalakított vagy újonnan felállított intézmény ügyében hozott döntést — sikerült az uralkodónak, III. Károlynak a bírósági szervezetre vonatkozó reformjait elfogadtatnia a hevesen ellenálló magyar nemességgel.¹

Az említett diéta által hozott decretum Királyi Kúriát illető változtatásainak értelmében a Kúria egy két táblából álló felsőbíróság volt, melynek felsőbb — tisztán fellebbviteli — táblája a Hétszemélyes Tábla,² ennek elnöke a nádor vagy a helytartó lett, mellette foglalt helyet két-két főpap és főúr, illetve négy köznemesi ülnök.³ A létszámuk 1741-től további négy fővel, egy-egy főpappal és mágnással, illetve két köznemesi ülnökkel egészült ki.⁴ A Kúria alsóbb szintű — vegyes — ítélelhozatali fóruma a Királyi Tábla volt, amely már kezdetben is összetettebb struktúrával rendelkezett, mint az előbb említett tábla.⁵ A Királyi Tábla elnöki feladatait a személynök látta el, mellette táblai prelátusok és bárók képviselték a főrangúakat, illetve a nádori, az országbírói és a két személynői ítélmester, valamint a négy királyi és a két érseki ülnök a köznemeseket.⁶ A Királyi Táblán szintén helyet kapott a királyi jogügyigazgató, akinek különleges státusáról érdemes megjegyezni, hogy egyrésztől nem rendelkezett

¹ *Bónis György*: A bírósági szervezet megújítása III. Károly korában (Systematica commissio). (Értekezések Eckhart Ferenc jogtörténeti szemináriumából 5.) Bp. 1935.

² *Varga Endre*: A királyi curia, 1780–1850. (A Magyar Országos Levéltár kiadványai 3., Hatóság- és Hivataltörténet 4.) Bp. 1974. 188.

³ 1723. évi XXIV. tc. Magyar törvénytár, 1657–1740. évi törvéncikkek. Szerk. Márkus Dezső. Bp. 1900. 587.

⁴ 1741. évi XXIV. tc. Magyar törvénytár, 1740–1835. évi törvéncikkek. Szerk. Márkus Dezső. Bp. 1901. 35.

⁵ *Varga E.*: Curia i. m. 156.

⁶ *Béli Gábor*: Magyar jogtörténet. A tradicionális jog. Bp. – Pécs 1999. 232.

szavazati joggal, így nem volt teljes jogú tagja a Királyi Táblának,⁷ másrészt pedig hivatalosan a Kamara egyik tanácsosa volt.⁸ A fentebb ismertetett és az ábrán látható struktúrában működött a Királyi Kúria egészen II. József 1785. december 12-én nyilvánosságra hozott és 1786. január 1-jével bevezetett „*Novus Ordo*” néven ismert jogszolgáltatási reformjáig,⁹ mely jelen elemzésem kronológiai határát képezi.

Munkám célja kettős: először is újabb adalékokkal szeretnék szolgálni a magyar hivatalnoknemesség kialakulását illetően, másodsor pedig az utóbbi évtizedekben alig kutatott Királyi Kúrián végbement szakszerűsödés jeleit próbálom feltárni, mely megközelítés az eddigiekhez képest újszerűnek számít. Bónis György kutatásaiból tudjuk, hogy az ítélmesterek és a jogügyigazgatók már a késő középkorban (1490–1526) a Kúria jogtudó személyzetének tekinthetők. Véleménye szerint érdemben látták el a központi igazságszolgáltatást. A familiaritás csak a pályájuk kezdetén jutott szerephez, mert a *dominus* távozásakor az ítélmester nem feltétlenül követte urát.¹⁰ A 17. századi viszonyokat illetően Tatjana Guszarova publikálta a 17. századi országgyűlések résztvevőinek listáit, melyekből értékes adatok nyerhetők a Királyi Tábla bíraira vonatkozóan, hiszen a Királyi Tábla tagjai „hivatalból” jelentek meg a diéták alsótábláján és láttak el adminisztratív feladatokat.¹¹ Ugyancsak Guszarova tett közzé tanulmányt a 17. századi országgyűlések vármegyei követeiről. Írásából kiderül, hogy a Királyi Tábla tagjai nemcsak a központi igazságszolgáltatást testesítették meg, hanem egyszerre akár távollévők vagy vármegyék követei is lehettek. Továbbá úgy véli, hogy az „országos bírósági apparátus két részből állt: az ítélmesterek (akik jogi szakértelemmel és gyakorlattal, sőt nemritkán jogi végzettséggel is bírtak) hivatalnokként inkább az államot képviselték, az ülnökök a rendi társadalmat.”¹² Ugyanezt a kettőséget látja Guszarova akkor is, amikor szerinte az ítélmesterek kevésbé folytak bele az ellenzéki vitákba, nem törekedtek arra, hogy valamely ellenzéki csoportosulás vezetői legyenek, míg a Királyi Tábla ülnökei „még állami alkalmazottként is könnyebben átélhették a megyei nemesség hangulatát és védhették érdekeiket az országgyűléseken.”¹³

Bónis György és Tatjana Guszarova munkáira támaszkodó hipotézisem szerint a Királyi Tábla ítélmesterei jól megkülönböztethető karriert jártak be már a 18. század vonatkozó periódusában is a Királyi Tábla érseki vagy királyi

⁷ *Eckhart Ferenc*: Magyar alkotmány- és jogtörténet. Szerk. Mezey Barna. Bp. 2000. 261.

⁸ *Ember Győző*: Magyarország közigazgatása, 1711–1765. Levéltári közlemények 54. (1983: 1–2. sz.) 43.

⁹ *Varga E.*: Curia i. m. 50.

¹⁰ *Bónis György*: A jogtudó értelmiség a Mohács előtti Magyarországon. Bp. 1971. 355. és 377–378.

¹¹ *Tatjana Guszarova*: A 17. századi magyar országgyűlések résztvevői. Levéltári Közlemények 76. (2005: 2. sz.) 93–148.

¹² *Tatjana Guszarova*: Vármegyei követek a magyar országgyűlés alsótábláján a 17. században. Társadalmi kép. In: Rendiség és parlamentarizmus Magyarországon a kezdetektől 1918-ig. Szerk. Dobszay Tamás – Forgó András – ifj. Bertényi Iván – Pálffy Géza – Ráczy György – Szijártó M. István. Bp. 2013. 137.

¹³ *Guszarova, T.*: Vármegyei követek i. m. 137–138.

ülnökeihez képest. Ugyanis az ítélőmesteri állás már a középkor végétől komoly jogi szaktudást követelt meg, melynek jelentősége korszakunkra még inkább felértékelődött, és ezért — a korábban kialakult — ítélőmesteri hierarchián fokról fokra haladtak, míg az érseki és a királyi ülnökök esetében archaikusabb, a rendi érdekeknek és gyakorlatnak jobban alárendelt, a szakismeretek jelentőségét kevésbé szem előtt tartó pályafutást vélek felfedezni. Az ítélőmesteri és az ülnöki karrierök összevetése után igyekszem hipotézisemet hivatal- és társadalomtörténeti összefüggésekkel magyarázni.

A források és módszer

A Királyi Kúria vizsgálata nem előzmény nélküli a magyar történettudományban. A már korábban hivatkozott Varga Endre egy egész monográfiát szentelt az intézmény hivaltörténeti szempontú bemutatására, melyben több társadalomtörténeti jellegű megjegyzést is tett a Kúria 1780 és 1850 közötti időszakára vonatkozóan.¹⁴ Meglepő módon a máig alapvető szakirodalomnak számító, rendkívül nagy forrásanyagot feldolgozó kézikönyvében Varga nem közölte a Kúria tisztviselőinek archontológiáját. Ezért kutatásom első lépéseként összeállítottam a kúria bíráinak névsorát, amit a 18. században megjelent kalendáriumokhoz mellékeltem titulaturák, sematizmusok segítségével készítettem el az (1724) 1728–1785 közötti időszakra vonatkozóan.¹⁵ Az első általam talált, méltóságsorokat is tartalmazó kalendárium 1728-ból,¹⁶ a következő 1730-ból¹⁷ származik. Ezután egy hat esztendősi hiátus következik, majd 1737-től egészen 1785-ig minden évről rendelkezem címtári adatokkal.¹⁸ A hat hiányzó év adatait részben pótolni tudtam levéltári forrásokból az 1730–1733 között-

¹⁴ Varga E.: Curia i. m.

¹⁵ Az archontológia egy korábbi változatát l. *Sebők Richárd*: Hivatali pályafutások a 18. századi Királyi Kúrián. In: Politikai elit és politikai kultúra a 18. század végi Magyarországon. Szerk. Szijártó M. István – Szűcs Zoltán Gábor. Bp. 2012. 37–44.

¹⁶ *Calendarium Jaurinense, De Anno Ex Maria Virgine Incarnati Iesu Christi 1728.* / Neu eingerichteter Raaberischer Kalender, Auff das Jahr unsers Heylands Jesu Christi M. DCC. XXVIII.

¹⁷ *Schematismus Inelyti Regni Hungariae pro anno 1730.*

¹⁸ A következőkben évkörök szerint rendezve adom meg a felhasznált tiszti címtáras kalendáriumoknak a könyvészeti adatait. 1737–1743: Magyar Országai Statusok Titulusival Bővítettett, Uj Kalendarium, Kristus Urunk Születése után [...] Neupart János [...] által. Nyomtatott Posonyban, találhatik Spaiser Ferenc Compactornál.; 1744: *Calendarium Tyrnaviense, ad annum Jesu Christi [...].* [...] Tyrnaviae, Typis Academicis Societatis Jesu, Anno [...].; 1745: Magyar Országai Statusok Titulusival Bővítettett, Uj Kalendarium, Kristus Urunk Születése után [...] Neupart János [...] által. Nyomtatott Posonyban, találhatik Spaiser Ferenc Compactornál.; 1746: *Calendarium Tyrnaviense, ad annum Jesu Christi [...].* [...] Tyrnaviae, Typis Academicis Societatis Jesu, Anno [...].; 1747-1759: Magyar Országai Statusok Titulusival Bővítettett, Uj Kalendarium, Kristus Urunk Születése után [...] Neupart János [...] által. Nyomtatott Posonyban, találhatik Spaiser Ferenc Compactornál.; 1760-1785: *Calendarium Jaurinense Titulare et Historicum ad annum Jesu Christi [...].* [...] Jaurini, Typis Gregorii Joan. Streibig, Episc. Typ.

ti intervallumra nézve,¹⁹ így pusztán csak az 1724-től 1728-ig és az 1733-tól 1737-ig tartó, kétszer három éves periódusról nincsenek adataim.

Ahogy a Kúria, úgy a tiszti címtáras kalendáriumok vagy sematizmusok és azok forrásként való felhasználása sem ismeretlen a magyar történetírásban. Ember Győző azt állította, hogy a sematizmusok adatai megbízhatóak, mert a Helytartótanács szolgáltatta azokat, és ügyeltek pontosságukra. Ember olyan referenciapontként tekintett a sematizmusokra, melyeket adatok kijavítására is alkalmazott, ugyanakkor felhívta a figyelmet arra, hogy az a néhány tisztviseelő nem szerepel listáikon, akik a két címtár publikálása közötti időben viselték hivatalukat.²⁰ A sematizmusok markáns forráskritikáját Fallenbüchl Zoltán fogalmazta meg, aki szerint minden ilyen névsor a tárgyév előtti személyzeti állapotokat tükrözi, illetve akár 2–3 éves csúszások is előfordulhatnak a hibákon és tévedéseken túl,²¹ annak ellenére, hogy például a Spaiser Ferenc tiszti címtárral bővített naptárának kiadását engedélyező 1738. június 20-i határozatban már előírták a titulátúra előzetes beterjesztését a Helytartótanácsához „*pro censura*”.²² Az előbbieket ismeretében is úgy gondolom, hogy a késő rendi korszak hivatal- és kormányzattörténeti kutatásainak alapvető forrásai a sematizmusok, mert — a csúszások és hibák ellenére is — olyan jelentős mennyiségű adatot tartalmaznak, mely adatok fel nem dolgozása rendkívül nagy hiba lenne akkor, amikor még a legfontosabb kormánysszerveket illetően sem rendelkezünk teljes archontológiákkal, nem beszélve olyan intézményekről, mint például a Tiszáninneri Kerületi Tábla, amely levéltári iratainak jó része elpusztult.²³ Saját számításaimból, melyekben a sematizmusokból összeállított első és másodalispánok archontológiáját vettem össze levéltári forrásból származó névsorokkal, az derült ki, hogy az egy éves eltolódást (csúszást) figyelembe véve, a sematizmusok legalább 80%-ban pontosak.²⁴

A professzionalizációval foglalkozó nemzetközi szakirodalom bemutatása szétfeszítené e munka kereteit, ezért az utóbbi, nagyjából két évtizedben magyar nyelven megjelent, a hivataltörténeti szakszerűsödés témáját tárgyaló munkák közül válogattam és azt néztem meg, hogy milyen idegen nyelvű irodalomra támaszkodnak. Az eddigi tapasztalataim szerint két nagyobb elméleti rendszer hatása és követése figyelhető meg: az egyik a Max Weber-i, kontinentális európai megközelítés, míg a másik az angolszász, főleg amerikai kutatók erősen szociológiai jellegű gondolatai. Az első csoport képviselőihez tartozik

¹⁹ Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (továbbiakban: MNL OL) O 56 Bírósági levéltárak, Személyzeti, ügyviteli vegyes iratok 1724–1861. 1/a csomó.

²⁰ *Ember Győző*: A m. kir. Helytartótanács ügyintézésének története, 1724–1848. Bp. 1940. 192.

²¹ *Fallenbüchl Zoltán*: A tisztcímtárak története Magyarországon. In: Történeti Statisztikai Tanulmányok 3. Szerk. Dányi Dezső. Bp. 1977. 309.

²² *Fallenbüchl Z.*: Tiszti címtárak i. m. 306.

²³ *Varga Endre – Veres Miklós*: Bírósági levéltárak, 1526–1869. Szerk. Sashegyi Oszkár. Bp. 1989. 370–371.

²⁴ *Sebők Richárd*: Az 1758–1848 közötti tiszti címtárak alispáni adatai és azok forrásértéke. Kézirat.

például Tóth Árpád,²⁵ Benedek Gábor²⁶ vagy Olga Khavanova,²⁷ akik munkáik elméleti alapjaihoz — a hivatkozásaik szerint — Max Weber a racionális állam,²⁸ a politika mint hivatás²⁹ és a bürokratikus uralom³⁰ értelmezése körüli gondolatait tartották relevánsnak írásaik elkészültekor. A másik nagyobb csoport tagjai a főként amerikai szerzők³¹ eredményeit vették át, a magyar történészek közül leginkább Vári András,³² Keller Márkus,³³ míg a fiatalok közül Magos Gergely³⁴ neve említendő meg. Az első csoport alapműveinek rövid kritikáját Olga Khavanova,³⁵ míg a másodikét Vári András³⁶ fogalmazta meg. Sem Weber, sem az angolszász szerzők mellett magamat el nem kötelezve rendkívül tömören kiemelném, hogy Weber a „hivatalnokuralmat” és szakszerűsödést az „alkalmazáson, fizetésen, nyugdíjon, előléptetésen, szakszerű képzésen és munkamegosztáson, szilárd hatáskörön, aktaszerűségen, hierarchikus alá- és fölérendeltségen nyugvó bürokratikus hivatalnoki”³⁷ apparátusában látta, míg utóbbiak a következő ismérvek minél több megnyilvánulásában: felsőfokú szakképzés, a szolgálat etikája, viselkedési kódex, autonómia, piaci monopóliumra törekvés, presztízs, vizsgarendszer, gazdasági különállás és karrierlétra.³⁸ Az előbbi összevetésből jól láthatóak a két megközelítés azonos-

²⁵ Tóth Árpád: Hivatali szakszerűsödés és a rendi minták követése. Tanulmányok Budapest Múltjából XXV. (1996) 27–60., különösen 28.; *Uő*: Pest város tisztviselői az 1820–40-es években. In: Írástörténet – szakszerűsödés. A Hajnal István Kör velemi konferenciája 1992. szeptember 10–12. Szombathely 2001. 133–140., különösen 133–134.; *Uő*: Nemesség, polgárság és honorációról értelmiség határán, Városi tisztviselők a késő rendi társadalom korszakában. Századok 149. (2015) 1093–1111., különösen 1094.

²⁶ Benedek Gábor: Szakszerűsödés és mobilitás a dualizmus kori bürokráciában. In: Írástörténet – szakszerűsödés, A Hajnal István Kör velemi konferenciája 1992. szeptember 10–12. Szombathely 2001. 141–148., különösen 144.

²⁷ Olga Khavanova: „Kitűnő tehetséggel ellátott, különböző nyelveket tudó, jogok tudásával rendelkező...”. Hivatalnoki pályafutások a Magyar Kamaránál a felvilágosult abszolutizmus idejében. Századok 148. (2014) 1209–1228.

²⁸ Max Weber: Állam, politika, tudomány. Bp. 1970. 368–461., különösen 385.

²⁹ Max Weber: A politika mint hivatás. Bp. 1989. különösen 16.

³⁰ Max Weber: A bürokratikus uralom lényege, feltételei és kibontakozása. In: *Uő*: Gazdaság és társadalom. Bp. 1967. 257–300., különösen 257–265.

³¹ Csak a legismertebbeket említve: *Talcott Parsons*: The professions and Social Structure. Social Forces 17. (1939) 457–467.; *Magali Sarfatti Larson*: The Rise of Professionalism, A Sociological Analysis. Berkeley – Los Angeles – London 1977.; *Harold L. Wilensky*: The Professionalization of Everyone? American Journal of Sociology 70. (1964: 2. sz.) 137–158. magyarul *Uő*: Minden szakma hivatás? Korall 42. (2010) 19–53.

³² Vári András: Szakszerűség és vállalkozás a késő 18. és a 19. században. In: Írástörténet – szakszerűsödés. A Hajnal István Kör velemi konferenciája 1992. szeptember 10–12. Szombathely 2001. 121–126. *Uő*: Félprofik, parciális polgárok, egészen úriemberek? A professzionalizációs folyamat újtjai és kutatási alternatívái a 19. századi Európában. Korall 42. (2010) 151–178., különösen 151–156.

³³ Keller Márkus: A kelet-közép-európai változat: a középiskolai tanárság professzionalizációja a 19. században Magyarországon. Korall 42. (2010) 103–130.

³⁴ Magos Gergely: Kiterjedt állam – beteljesületlen álmom: a magyarországi gyógyszerészet professzionalizációja. Korall 42. (2010) 54–76.

³⁵ Khavanova, O.: Hivatalnoki pályafutások i. m. 1209–1211.

³⁶ Vári A.: Szakszerűség i. m. 122–123.

³⁷ Weber, M.: Állam i. m. 385.

³⁸ Vári A.: Félprofik i. m. 153. 6. lábjegyzet.

ságai és különbségei, és az is egyértelművé válik, hogy az elemzésem 1785-ös záró dátumáig meglehetősen kevés feltétel teljesült a magyar rendi viszonyok között a köznemes bírák professzionalizációját illetően.³⁹ Ezért két területet látok leginkább vizsgálhatónak ebben az írásomban: az egyik az iskoláztatás, azon belül is az egyetemi jogi végzettség, valamint a hivatali ranglétra és karrierrek olyan összefüggése, ahogyan fentebb a hipotézisben megfogalmaztam.

Elemzésem módszere az volt, hogy a sematizmusokból készített kúriai archontológia adatait táblázatba szerkesztettem, melyből az egyes személyek kúriai karrierjét irányvonalak segítségével sematikus ábrákká konvertáltam. A felvetett kérdésem megválaszolásához az érseki ülnöki, a királyi táblai ülnöki és a személynöki ítélőmesteri pozíciókat vizsgáltam behatóan. Ennek egyik részeredménye az lett, hogy valódi különbség a királyi táblai ülnöki és a személynöki ítélőmesteri pozícióból induló karrierrek között fedezhető fel. Ezért egy újabb lépésben megpróbáltam megragadni ezen tisztségeket betöltő bírák Kúriára kerülése előtti hivatalviselését annak reményében, hogy az valamilyen magyarázatot kínál a későbbi, kúriai pályájukra vonatkozóan.

Eredmények

I.

Az egyetemi tanulmányok feltárásához Szögi László sorozatszerkesztő és kutatócsoport-vezető nevével fémjelzett Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban és a Fejezetek az Eötvös Loránd Tudományegyetem történetéből sorozat vonatkozó köteteit használtam fel.⁴⁰ Adatgyűjtésemet az 1728–1785 közötti időszakra nézve a Kúria mindkét táblájára, azaz a Hétszemélyes Tábla köznemes ülnökeire és a Királyi Tábla köznemes bíráira is kiterjesztettem. Itt kell felhívnom a figyelmet arra, hogy a kúriai bírák visszakeresése korántsem egyszerű és buktatóktól mentes feladat, ugyanis az egyetemi anyakönyvek

³⁹ Erre l. bővebben *Csizmadia Andor*: A magyar közigazgatás fejlődése a XVIII. századtól a tanácsrendszer létrejöttéig. Bp. 1976. 65–77.

⁴⁰ *Matricula Universitatis Tyrnaviensis, 1635–1701*. Kiadásra előkészítette, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta: Zsoldos Attila. Bp. 1990. (Fejezetek az Eötvös Loránd Tudományegyetem történetéből 11.); *Bognár Krisztina – Kiss József Mihály – Varga Júlia*: A Nagyszombati Egyetem fokozatot szerzett hallgatói, 1635–1777. Bp. 2002. (Fejezetek az Eötvös Loránd Tudományegyetem történetéből 25.); *Kiss József Mihály*: Magyarországi diákok a Bécsi Egyetemen, 1715–1789. Bp. 2000. (Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban 2.); *Varga Júlia*: Magyarországi diákok a Habsburg Birodalom kisebb egyetemén és akadémiáin, 1560–1789. Bp. 2004. (Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban 4.); *Fazekas István*: A bécsi Pazmaneum magyarországi hallgatói, 1623–1918 (1951). Bp. 2003. (Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban 8.); *Kissné Bognár Krisztina*: Magyarországi diákok a bécsi tanintézetekben, 1526–1789. Bp. 2004. (Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban 13.); *Gömöri György*: Magyarországi diákok angol és skót egyetemeken, 1526–1789. Bp. 2005. (Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban 14.); *Bozsay Réka – Ladányi Sándor*: Magyarországi diákok holland egyetemeken, 1595–1918. Bp. 2007. (Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban 15.); *Szlavikovszky Beáta*: Magyarországi diákok itáliai egyetemeken, 1526–1918. Bp. 2007. (Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban 16.); *Szögi László*: Magyarországi diákok németországi egyetemeken és akadémiákon, 1526–1700. Bp. 2011. (Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban 17.).

adataiból legtöbbször hiányoznak a teljesen biztos személy-meghatározást elősegítő részletek, mint például a pontos születési idő, az apa neve. Ha esetleg az egyetemi adatok alkalmasak is lennének, nem biztos, hogy rendelkezésre állnak a más forrásból származó, családtörténeti jellegű összehasonlító adatok.

Az eredmények az 1. táblázatban láthatók, melyben mind a tizenkét személy neve szerepel, akiket nagy valószínűséggel sikerült azonosítanom. Látható, hogy a legtöbben bölcsész baccalaureus képzésben vettek részt, és akik a nagyszombati egyetemre jártak, ők meg is szerezték a fokozatukat. Hrabovszky Antal és Melczer Mózes bölcsész magiszteri végzettséget is maguknak tudhattak, míg utóbbi az első éves teológiai tanulmányokat is megkezdte. Amennyiben a képzést nyújtó intézmények részéről vizsgáljuk az eredményeket, akkor elmondható, hogy a kúriai köznemes bírák nagyjából azonos arányban tanultak a hazai, a nagyszombati, illetve az osztrák területeken a bécsi, grazi egyetemen és a Pazmaneumban. Ha a Kúrián betöltött hivatalokat is megnézzük, akkor kirajzolódik, hogy az esetek közel felében ítélőmesteri tisztséget töltöttek be az egyetemi tanulmányokkal rendelkező bírák, és az eddigi adatok alapján nagy valószínűséggel két olyan személy legalább volt az adott korszakban, aki az ülnöki pozíció elfoglalása előtt egyetemi tanulmányokat folytatott. Utóbbiak közül Paluska Antal prágai jogi tanulmányait inkább szabályt erősítő kivételnek gondolom, ezt a meglátásomat erősíti az a tény, hogy amikor Paluska érseki ülnökként a Királyi Tábla királyi ülnöki pozíciójára pályázott 1724-ben, akkor jogi stúdiumait első helyen emelték ki – egyéb érdemei felsorolása mellett.⁴¹

A táblázat meglévő adatai mellett annak súlyos adathiányaira is érdemes ráirányítani a figyelmet, ami talán meglepő módon legalább olyan sok – ha nem több – mindent világít meg a vizsgált korszakról. Például a nagyszombati egyetemen a korabeli képzés rendszere miatt a fokozatot szerzett hallgatók 78%-a bölcsész baccalaureatus lett, míg – a fennmaradt források szerint – jogi doktori címig csak 3%-uk jutott. Ezt főként olyan személyek kapták, akik már az egyetem tanárai voltak, vagy nagy valószínűséggel ilyen pozíció várományosának tekintették őket.⁴² Futaky István is megerősíti ennek a tendenciának a létét egy külföldi példán, amikor a göttingeni „*Juristen-Facultät*” peregrinusairól azt állítja, hogy az előadásokon „általában más fakultáson folytatott tanulmányaik kiegészítése, látóköruk kiszélesítése végett vettek részt, doktori vagy egyéb diploma megszerzésére nem törekedtek.”⁴³ Szabó Béla, aki 16–18. századi magyar joghallgatók külföldi egyetemjárását vizsgálta, úgy vélte, hogy egyértelműen a „kivételek után kutatott”, hiszen a külhoni egyetemeken – nem kevés idő és pénz révén – megszerezhető jogi ismeretek kis mértékben voltak hasznosíthatóak a magyar gyakorlati jogéletben.⁴⁴

⁴¹ MNL OL A 1 Magyar Kancellária Levéltára, Originales referadae 1724:30. 8–9.

⁴² Bognár K. – Kiss J. – Varga J.: A Nagyszombati Egyetem i. m. 80.

⁴³ Futaky István: Göttinga – A göttingeni Georg-August Egyetem magyarországi és erdélyi kapcsolatai a felvilágosodás idején és a reformkor kezdetén. (Felsőoktatástörténeti kiadványok. Új sorozat 7.) Bp. 2007. 49.

⁴⁴ Szabó Béla: Magyarországi joghallgatók külföldi akadémiákon a 16–18. században. Kérdések és eredmények. In: Írástörténet – szakszerűsödés. A Hajnal István Kör velemi konferenciája 1992. szeptember 10–12. Szombathely 2001. 87–93.

A magyar joggyakorlat megismertetésére és elsajátítására a patvária intézménye állt rendelkezésre akkoriban.⁴⁵ Boda Ernő egy 1939-ben megjelent írásában úgy látta, hogy a nagyszombati egyetemen a jogi oktatás része volt a patvária, ugyanis az egyetemen előadó tanárok maguk is gyakorló ügyvédként tevékenykedtek, valamint az egyetem intézményi szinten is támogatta az ilyen jellegű képzést.⁴⁶ Az 1760-as évekre nézve ezt megerősíti Eckhart Ferenc, aki szerint az említett egyetemen a jogi tanulmányok főként a Hármaskönyv megismerését és a jog gyakorlati alkalmazását fedték le az ügyvédi praxisra való előkészületek jegyében.⁴⁷ Boda a patváriáról rendelkezésre álló kevés adat miatt Molnár Ferenc pesti ügyvéd összefoglaló kézikönyvét ismertette.⁴⁸ Ebből kiderül, hogy a jogi képzését megkezdő ifjú magántitkári feladatokat látott el principális oldalán mint *amanuensis*, akinek kötelessége volt „megvonaloznia a papirost, rendben tartani a maga metszette ludtollat, tisztogatni a tintatartót. Ügyelnie kell[jett – S. R.] a principális asztalára, borospoharaira, pincetok-jára”. Az *amanuensis*ből egy idő után *patvarista* lett, akinek fő tevékenysége már az ügyiratok másolása lett, és így jutott birtokába a kellő gyakorlati jogismeretnek.⁴⁹ Az általában két évig tartó patvária után a jogi tanulmányok a Királyi Táblán folytatódtak a jurátusi gyakorlattal, ahol az ifjú tényleges jogszolgáltatásról szerezhetett tapasztalatot, majd azután vagy az önálló ügyvédi praxist, vagy a hivatali szolgálatot választhatta.⁵⁰ A vizsgált korszak végén, az 1780-as évek első felében Berzeviczy Gergely Szlávy Pálnál folytatta királyi táblai jurátusi gyakorlatát, azonban Szlávy nem tekintette feladatának a jurátusok közvetlen vezetését, így még a nála lakó Festetics grófokkal vagy a fiatal Barkóczy gróffal sem foglalkozott. Berzeviczy rövid ott tartózkodásának tapasztalatait H. Balázs Éva a következőképpen foglalta össze: „Mintha Szlávy házának szegényes gőgje áradna el a fogékony ifjában. Az asztalon gyakran szakadt a terítő — kér is finom szepességi vászonneműt anyjától —, de a szakadt abrosz körül grófok ülnek, akik jogi problémák helyett a vadászatok eredményeit vitatják meg. A «sok vizit miatt» nem kerül sor arra, hogy a ház ura jogi instrukciókat adhasson. Így hát könyveket kölcsönöz a fiatal jurátusnak, aki ezeket ugyan már régebben olvasta, de udvariasságból átveszi őket.”⁵¹

⁴⁵ Az európai jogi oktatásra összefoglalóan l. *Nemes István*: Jogi oktatásunk múltja az egyetem létrehozásáig. Korunk 31. (1972) 1492–1497.; *Nagy Zsolt*: A jogi oktatás történeti és aktuális rendszereinek összehasonlító elemzése. Az egyetemi jogászképzés kezdetei és történetének fordulópontjai. *Educatio* 15. (2006) 719–735.

⁴⁶ *Boda Ernő*: Hazai jog oktatása a Patvarián. In: Emlékkönyv Kolosváry Bálint dr. jogtanári működésének negyvenedik évfordulójára. Bp. 1939. 47–49.

⁴⁷ *Eckhart Ferenc*: A Jog- és Államtudományi Kar története, 1667–1935. Bp. 1936. 47.

⁴⁸ *Molnár Ferenc*: *Patvarista novitius, cum principali, de rebus politico-civili et statistico-moralibus, in gratiam inclitae juventutis hungaricae dialogice inductus. Agriae 1762.*

⁴⁹ *Boda E.*: Hazai jog oktatása i. m. 55.

⁵⁰ *Gárdonyi Albert*: A vármegye és a város társadalma. In: Magyar művelődéstörténet. Szerk. Domanovszky Sándor. Barokk és felvilágosodás. IV. kötet. Bp. 1941. 312–315.

⁵¹ *H. Balázs Éva*: Berzeviczy Gergely, a reformpolitikus, 1763–1795. Bp. 1967. 76.

II.

Átérve az egyetemi tanulmányokról a bevezetésben megfogalmazott hipotézis vizsgálatára, megállapítható a — leggyakoribb köznemesi előléptetéseket bemutató — ábráról, hogy a legtöbb alkalommal királyi ülnökből a Hétszemélyes Tábla köznemesi ülnökévé, személynöki ítélőmesterből országbírói ítélőmesterré, valamint az utóbbi pozícióból nádori/helytartói ítélőmesterré nevezték ki a kérelmezőket (ötször-ötször). Ugyancsak látható az ábrán az, hogy az érseki ülnöki és a személynöki ítélőmesteri állásból lehetett a legtöbb féle kúriai státuszba jutni – az egynél többször ismétlődő eseteket figyelembe véve. Gyaníthatóan ennek az is oka lehetett, hogy a királyi táblán az érseki ülnöki, a királyi ülnöki és a személynöki ítélőmesteri pozíciók betöltői voltak a legtöbben, illetve ezek az állások tekinthetőek általában a kúriai karrier kezdő lépcsőfokainak, ugyanis szinte kivétel nélkül a Kúria hivatalán kívülről érkeztek a pályázók.

Annak érdekében, hogy a bevezetőben feltett kérdésre adandó válaszhoz közelebb jussunk, vizsgáljuk meg az érseki és a királyi ülnöki állásokból megvalósuló leggyakoribb előléptetéseket. (1. ábra) Látható, hogy a királyi ülnöki pozícióból csak egy hivatal, a Hétszemélyes Tábla köznemesi ülnöki státusza irányba mozdultak el a bírák. Tehát megállapítható: a királyi ülnökök nem kapcsolódtak be a Királyi Tábla hivatali mozgásaiba, azaz vagy megőrizték az állásukat addig, amíg el nem hagyták a Kúriát, vagy a Hétszemélyes Táblára kerültek köznemesi ülnököknek. Hozzájuk képest az érseki ülnökök jobban kapcsolódtak a Királyi Tábla nyújtotta struktúrához. Az érseki ülnökök az adott időszakban alországbíróvá, személynöki ítélőmesterré, vagy királyi ülnökké léptek elő két-két esetben. Példának említhetem a Sáros vármegyei dobói Dobay Károlyt, aki 1764–1768 között volt érseki ülnök a Királyi Táblán, majd 1769-től egészen 1783-ig alországbíró. Pályájában minden bizonnyal szerepet játszott az a tény, hogy apja, Dobay Zsigmond⁵² — 1736-ban Sáros vármegye alispánja⁵³ — az 1740-es évek közepén rövid ideig országbírói ítélőmesteri feladatokat látott el, utána pedig közvetlenül a Tiszán Inneni Kerületi Tábla elnöki tisztségét viselte egészen 1759-ben bekövetkezett haláláig.⁵⁴ Ugyancsak érseki ülnökként kezdte pályafutását jeszeniczei Jankovich Miklós az 1730-as évek fordulóján. Adataim szerint 1733-tól 1741-ig a személynöki ítélőmesteri állást töltötte be, majd a Hétszemélyes Tábla köznemesi ülnöke lett. Jeszeniczei Szunyogh Krisztinát vette feleségül, aki Szunyogh Miklós hétszemélyes táblai köznemesi ülnök lánya volt,⁵⁵ így valószínű, hogy Jankovich apósának erőteljes támogatásával kezdhette meg kúriai karrierjét.

⁵² *Szluha Márton*: Felvidéki nemes családok. II. kötet. Bp. 2008. 170.

⁵³ *Nagy Iván*: Magyarország családai czímerekkel és nemzedékrendi táblákkal. I-XII. és Pótlékkötet. (Reprint) Pest 1857–1868. III. 324.

⁵⁴ *Szluha M.*: Felvidéki II. 170.

⁵⁵ *Szluha Márton*: Felvidéki nemes családok. I. kötet., Bp. 2006. 268. és *Uő.*: Felvidéki nemes családok. II. i. m. 568.

III.

A királyi ülnökök csoportjáról megállapítható, hogy a vizsgált periódusban 23 fő töltötte be ezt a tisztséget. Közülük összesen két személy jutott kúriai pozícióból ebbe az állásba: mindketten érseki ülnökök voltak korábban, azaz nagy többség itt kezdte meg kúriai karrierjét. A tárgyalt pozícióból azonban előre is csupán egy irányban léptek a bírák: ahogy már említésre került, a hét-személyes táblai köznemesi ülnöki státusz felé. A 23 személynek azonban pusztán egyötöde jutott el ide, négyötödük megmaradt abban az állásban, amelyben megkezdte (s ezek szerint be is fejezte) kúriai hivatalviselését. Utóbbiakra példa Nedeczky Ferenc, aki Komárom vármegyei alispánja után⁵⁶ 1757-ben került a Királyi Táblára,⁵⁷ ahol nyugalmazásáig tevékenykedett. Családja jövőjét többféleképpen is biztosítani akarta: először is feleségül vette Beniczky Johannát, Beniczky István királyi ülnök testvérét,⁵⁸ majd elérte azt is, hogy fiát, Nedeczky Andrást kinevezzék a Királyi Táblára személynöki ítélőmesternek.⁵⁹

A királyi ülnökök közül még Rudnyánszky József is felhozható példának, de ő inkább atipikus karrierje miatt érdemel említést. Rudnyánszky 1731–1740 között Pest-Pilis-Solt vármegye ügyészeként tevékenykedett,⁶⁰ majd a Királyi Tábla érseki ülnöke lett 1748-ig, ezután 1757-ig töltötte be a királyi ülnöki állást. Az 1750-es évek végén felkerült a Hétszemélyes Tábla köznemesi ülnökei közé, 1773-ban elnyert bárói rangja⁶¹ pedig lehetővé tette számára, hogy a Hétszemélyes Tábla főnemesi ülnökei sorába emelkedhessen. Ebben a pozícióban fejezte be kúriai karrierjét 1782-ben. Rudnyánszky esetében érdemes alaposabban szemügyre venni családi kapcsolatait is, melyek egyértelműen magyarázhatják karrierjét. A Nyitra vármegyei származású Rudnyánszky 1735-ben vette feleségül báró Száraz Juliannát, három évvel apja, báró Száraz György személynök halála után.⁶² Fekete Nagy Antal a következőképp jellemezte a korábbi személynököt: „Száraz György tipikus XVIII. századi egyéniség, abból a földéhes magyar fajtából való, aki a hódoltsági területek visszaszerzésével megnyíló vagyonszerzési lehetőségeket a legeredményesebben gyümölcsöztette családja számára. A bárói rangra emelt és királyi személynökségig emelkedett Száraz a teljes ismeretlenségből tűnik fel egyszerre. [...] Há-zasságába nem hozott semmi ingatlan vagyont, de annál nagyobb gyakorlati,

⁵⁶ 1753-ban Komárom vármegyei alispán volt. *Nagy I.*: Magyarország családai i. m. VIII. 113.

⁵⁷ 1757. augusztus 11-én nevezték ki. *Nagy I.*: Magyarország családai i. m. VIII. 113.

⁵⁸ *Szluha M.*: Felvidéki II. i. m. 498.

⁵⁹ *Szinnyei József*: Magyar írók élete és munkái. I-XIV. kötet. Bp. 1980–1981. (Hasonmás kiadás), IX. 841–842.

⁶⁰ *Kiss Anita*: Pest-Pilis-Solt vármegye archontológiája, 1715–1750. In: Tanulmányok Pest megye múltjából IV. Bp. 2012. 36.

⁶¹ A királyi könyvek. Jegyzéke a bennük foglalt nemesség, cím, czímer, előnév és honosság adományozásoknak, 1527–1867. Összeállította: Illésy János – Pettkó Béla. Bp. 1895. 184.

⁶² *Szluha Márton*: Nyitra vármegye nemes családjai. II. kötet, L-Zs. Bp. 2005. 386.

jogi és gazdasági ismeretet, tudást, szorgalmat és kitartást.”⁶³ A frigyet Gras-salkovich Antal, az akkori személynök és Rudnyánszky rokona-pártfogója szorgalmazására kötötték, mellyel Rudnyánszky birtokába és kezelésébe kerültek a Száraz-birtokok, melyeket az új családfő apósa tehetségéhez méltón fejlesztett és gyarapított.⁶⁴

IV.

Most viszont térjünk vissza az eredeti kérdéshez, és vegyük szemügyre ismét az *1. ábrát*. Ahogy korábban említettem, a személynöki ítélőmesteri állás kiemelkedő szerephez jutott, innen — a többszöri ismétlődéseket szem előtt tartva — három irányba lehetett továbbmenni: személynöki ítélőmesterből az ítélőmesteri hierarchiát betartva országbírói ítélőmesterré léptek elő a leggyakrabban a 18. században, ugyanakkor kétszer előfordult az is, hogy — az országbírói ítélőmesterséget kihagyva — nádori/helytartói ítélőmesterré nevezték ki a bírákat. A személynöki ítélőmesterek harmadik opciójának a királyi jogügyigazgatói hivatal elnyerése tekinthető. Szlávy Pál és Szveticz Jakab volt az a két bíró, aki személynöki ítélőmesterből lett királyi jogügyigazgató. Szlávy 1747-ben a tartományi biztosságnál működött, majd 1754-től egészen 1781-ig a Pest és Buda szabad királyi városok magisztrátusának vizsgálatára kiküldött bizottságok tagja.⁶⁵ 1763-ban személynöki ítélőmester lett.⁶⁶ Ebben a minőségben vett részt az 1764–1765. évi országgyűlésen, ahol 1764. június 30-án a személynök Pozsony városnak a jurátusok és kiskövetek elleni panaszja miatt utasította az alsótábla tagjait, hogy mindenki írassa fel kiskövetének a nevét Szlávyval, és a kiskövetek mutatkozzanak is be nála.⁶⁷ 1765. december 18-án királyi jogügyigazgatóként kezdte meg szolgálatát,⁶⁸ ahonnan 1782. szeptember 27-én Sáhgy Mihállyal együtt kinevezték a Hétszemélyes Tábla köznemesi ülnökének Pászthory László és Péchy Gábor helyére.⁶⁹ Ekkor Szlávy megszüntette ügyvédi praxisát.⁷⁰ Berzeviczy Gergely — ahogy azt már korábban említettem — Szlávy mellett tervezte megkezdeni jurátusságát.⁷¹

⁶³ *Fekete Nagy Antal*: A báró Rudnyánszky család levéltára. Levéltári közlemények 11. (1933) 20–21.

⁶⁴ *Fekete Nagy A.*: Rudnyánszky i. m. 23–24.

⁶⁵ *Buzási János*: A királyi jogügyigazgatósági levéltár. Repertórium. (Levéltári Leltárak 37.) Kézirat. Bp. 1967. 251.

⁶⁶ *Vö. Nagy I.*: Magyarország családai i. m. X. 763.

⁶⁷ *Szijártó M. István*: A diéta. A magyar rendek és az országgyűlés, 1708–1792. Bp. 2005. 121.

⁶⁸ Magyarország főméltóságai, 1526–1848. Az udvari méltóságok archontológiája. Összeállította és a bevezető tanulmányt írta: Fallenbüchl Zoltán. Bp. 1988. 115.

⁶⁹ MNL OL O 11 Bírósági levéltárak, Curiai levéltár, Királyi Kúria, Rescripta regia (Királyi leiratok a hétszemélyes táblához), Index Rescriptorum ad Tabulam Septemviralem 75.

⁷⁰ *H. Balázs Éva*: Berzeviczy Gergely, a reformpolitikus (1763–1795). Bp. 1967. 72.

⁷¹ *H. Balázs É.*: Berzeviczy i. m. 71.

Fraknói szerint II. József az egyik adminisztratív kerület biztosává akarta kinevezni Szlávyt, de ő nem vállalta el a feladatot.⁷²

A másik személynöki ítélőmesterből lett királyi jogügyszegző Szvetics Jakab volt, aki pályáját 1731-ben Kőszeg város főjegyzőjeként kezdte, két évvel később Vas vármegye aljegyzőjeként találkozhatunk a nevével, majd 1737-ben ugyanannak a megyének a főjegyzői feladatait látta el.⁷³ 1738-tól a Dunántúli Kerületi Tábla ülnöki pozícióját töltötte be,⁷⁴ majd 1742-ben a Királyi Táblára került személynöki ítélőmesternek, onnan pedig 1748-ban nevezték ki jogügyszegzőnek, mely hivatalát csupán csak 1750-ig töltötte be.⁷⁵ Ezt követően másfél évtizedig szolgált az Udvari Kancellárián tanácsosként,⁷⁶ majd újból visszakerült a Kúriára, de immár a Királyi Tábla elnökének. Szvetics 1779-ben fejezte be kúriai karrierjét,⁷⁷ s a rá következő esztendőben az uralkodó grófi ranggal jutalmazta szolgálatait.⁷⁸

A jelenleg rendelkezésre álló adataimból kiderül, hogy mindkét jogügyszegző igyekezett kúriai munkatársainak családtagjaival is házassági kapcsolatot kialakítani: Szlávy Pál első felesége, báró Perényi Katalin jóvoltából került rokonságba Beöthy Imrével, akinek báró Perényi Franciska — Katalin testvére — volt az édesanyja.⁷⁹ Szvetics Jakab egyetlen felnőtt lányát, a 17 esztendő Mária Zsófiát, 1761-ben adta feleségül az akkor 45 éves gróf Sigray Károlyhoz, Somogy vármegye főispánjához, a majdani Hétszemélyes Tábla főnemesi ülnökéhez.⁸⁰

Ahogy már korábban vázoltam, személynöki ítélőmesteri státuszából közvetlenül a nádori ítélőmesteri állásba is el lehetett jutni. Ennek az esetnek a szemléltetésére felsőbüki Nagy Pál pályáját hoznám fel példának, aki 1748-as személynöki ítélőmesteri kinevezése előtt Sopron vármegye alispáni székében ülve irányította a megyei igazságszolgáltatást is.⁸¹ Nagy Pál az 1751. évi diétán személynöki, majd az 1764–65. évi országgyűlésen nádori ítélőmesterként vett részt.⁸² 1764. június 23-án, az első ülés másnapján Nagy Pál nádori ítélőmester olvasta fel a királynő leiratát, amelyben részletesen rendelkezett a bevonulási és fogadási szertartásáról, illetve az országgyűlés megnyitásának a programjáról. Ugyancsak Nagy ítélőmester ismertette a királyi kancellária elnökének az átiratát, melyben kérte a rendeket, hogy a királynő fogadásánál

⁷² *Fraknói Vilmos*: Gróf Széchényi Ferenc, 1754–1820. Az utószót írta: Soós István. (Életrajzok. Millenniumi Magyar Történelem) Bp. 2002. 97.

⁷³ *Szluha Márton*: Szvetics Jakab személynök és családja, a szerző heraldikai rajzával. Turul 68. (1995: 3–4. sz.) 101.

⁷⁴ *Szluha M.*: Szvetics i. m. 101. Szluha Márton úgy tudja, hogy már 1738-ban a Királyi Táblára került Szvetics Jakab, azonban a saját adatgyűjtésem ezt nem erősíti meg.

⁷⁵ Magyarország főméltóságai i. m. 115.

⁷⁶ *Szluha M.*: Szvetics i. m. 101.

⁷⁷ Magyarország főméltóságai i. m. 108.

⁷⁸ *Szluha M.*: Szvetics i. m. 101.

⁷⁹ *Nagy I.*: Magyarország családai i. m. IX. 228.

⁸⁰ *Szluha Márton*: Vas vármegye nemes családjai. II. kötet, L-Zs. Bp. 2012. 676.

⁸¹ *Szluha M.*: Vas vármegye i. m. 176.

⁸² Diaeta Munkacsoport Adatbázisa. http://szijarto_web.elte.hu/segitseg.htm (A továbbiakban: DAB). 2013. december 31.

az intézkedéseit tartsák tiszteletben.⁸³ A diéta 36. sessióján Jeszenák János és Nagy Pál nádori ítélőmester az udvar adóemelési előterjesztése mellett foglalt állást arra hivatkozva, hogy a kincstár helyzete rosszabb, mint az adózóké, s ezért az összeg egy részének a megszvazását indítványozta. Azonban a rendek a javaslatát nem fogadták el, mert véleményük szerint az alattvalók több helyen még az adóhátralékot sem tudták megfizetni.⁸⁴ Szintén a 36. ülésen Nagy protonotárius a nemesi felkelés számának meghatározása ügyében kibontakozott vitában a rendekkel ellentétben azt az álláspontot képviselte, hogy az insurrekcióról szóló 1741: LXI. tc. nem szüntette meg a bandériumokat, ezért az 1751:VIII. tc. szerint a banderiális kötelezettség fennáll,⁸⁵ és szerrinte a nemesi felkelést lehetett volna szabályozni a nemesség sarkalatos kiáltásainak a sérelme nélkül is.⁸⁶

Valószínűsíthetően Nagy Pált a diétán képviselt kormányhűségének elismeréseként nevezték ki 1765. július 7-én Pászthory Lászlóval együtt a Hétszemélyes Tábla köznemesi ülnökévé.⁸⁷ Nagy Pál családi összeköttetéseit áttekintve kiderül, hogy annak a Nagy Istvánnak volt az unokaöccse, aki az 1722–23. évi diétán a betegeskedő Horváth-Simonchich János személynök helyett mint „jóindulatú és az alsó táblán nagy tekintélyű személynök-helyettes” látta el a király bizalmi emberének számító személynök hivatali feladatait alnádorként,⁸⁸ s Marczali szerint jutalmat kapott a Pragmatica Sanctio elfogadtatásáért.⁸⁹ A házassági kapcsolatok piacán jó pozíciókkal rendelkezett a felsőbüki Nagy család, ugyanis Nagy Pál fia, Nagy József személynök verebi Végh Annát vette el, aki Végh Péter országbíró lánya volt. Rajta keresztül rokonságba kerültek a farádi Vörös és a zsadányi és törökszentmiklósi Almásy kúriai famíliákkal is,⁹⁰ az előbbieket mellett a már említett Pászthory családdal szintén rokoni viszonyt alakítottak ki azzal, hogy Nagy Pál Mária Anna nevű lánya Pászthory László unokaöccsével, Dániellel kötött házasságot.⁹¹

Elemzésemet a személynöki ítélőmesterek azon csoportjával folytatom, akik pályafutásának következő állomása az országbírói ítélőmesteri, majd pedig a nádori/helytartói ítélőmesteri szék volt. Az egyik adatom Brunszvik Antal, akinek 1738–1745 között titkári állásban indult pályája a Helytartótanácsnál,⁹² ezután 1747-ben a Királyi Táblára került személynöki ítélőmesternek,⁹³ 1749-ben országbírói és 1756-ban nádori ítélőmesterré léptették elő. 1763-ban fejezte be kúriai működését, amikor a Kancellária előadó tanácsosává nevez-

⁸³ *Stefancsik Benedek Konrád*: Az 1764/65-i pozsonyi országgyűlés. Kassa [1942]. 8–9.

⁸⁴ *Stefancsik B. K.*: Országgyűlés i. m. 40.

⁸⁵ *Stefancsik B. K.*: Országgyűlés i. m. 40.

⁸⁶ *Horváth Mihály*: Az 1764-ki országgyűlés története. In: Horváth Mihály: Kiseb történelmi munkái. Első kötet. Pest 1868. 396–397.

⁸⁷ MNL OL O 11 Index Rescriptorum ad Tabulam Septemviralem 58.

⁸⁸ *Szijártó M. I.*: Diéta i. m. 157–158.

⁸⁹ *Marczali Henrik*: Magyarország története a szatmári békétől a bécsi kongresszusig, 1711–1815. (Reprint) Bp. 1997. 223.

⁹⁰ *Szluha M.*: Vas vármegye i. m. 176–177..

⁹¹ *Szluha M.*: Vas vármegye i. m. 303.

⁹² *Ember Győző*: A M. Kir. Helytartótanács ügyintézésének története, 1724–1848. Bp. 1940. 204.

⁹³ *Nagy I.*: Magyarország családai i. m. II. 241.

ték ki.⁹⁴ 1766-ban részt vett az urbáriumi rendezést előkészítő munkálatokban, a következő évben a pátens végrehajtásában is szerepet játszott ugyancsak királyi biztosként.⁹⁵ 1770. május 2-án iktatták be Esztergom vármegye adminisztrátori hivatalába ifjabb Brunszvik Antal jelenlétében.⁹⁶ 1775. október 7-én személyében grófi rangra emelték,⁹⁷ majd 1779-től 1780 decemberében bekövetkezett haláláig Bihar vármegye főispáni tisztségét töltötte be.⁹⁸

Brunszvik Antalhoz nagyon hasonló kúriai pályát járt be Péchy I. Gábor, ő azonban sem főnemesi rangra emelésben nem részesült, sem kúriai pályáját nem szakította meg. Első adataim Péchy Gábor közszerepléséről az 1728–1729. évi diéta idejéből származik, amikor báró palocsai Horváth Mihály távollévő követi megbízását látta el.⁹⁹ Péchy Gábort a személynöki, az országbírói és a nádori ítélőmesterség¹⁰⁰ után 1754. december 30-án nevezték ki a Hétszemélyes Tábla köznemesi ülnökének,¹⁰¹ mely állást 1782-ben bekövetkezett haláláig viselte,¹⁰² miközben 1776-ban elvállalta a kassai tankerület főgazgató feladatait is.¹⁰³

Péchy Gábor távollévő követi ténykedésére vonatkozóan érdemes megemlíteni azt figyelemre méltó kontinuitást, amely a Péchy és a palocsai Horváth család között ment végbe a diétai távollévók követségének ellátásában. Az 1708–1715-ös országgyűlésen báró palocsai Horváth Mihály követe Péchy Zsigmond – Gábor unokatestvére – volt,¹⁰⁴ aki később az alnádorságig vitte a Kúrián, és akinek ugyancsak Zsigmond nevű fia Berthóty Rózával kötött frigye révén be is házasodott a palocsai Horváth családba, mert Berthóty anyja, palocsai Horváth Júlia, Horváth Mihály lánya volt.¹⁰⁵ Az imént említett kapcsolat következtében rokonság szövődött a dobói Dobay és a Péchy család között a palocsai Horváth család közvetítésével, mert a fent említett Horváth Júlia unokahúgát, Emerenciát vette nőül a már korábban bemutatott Dobay Károly.¹⁰⁶

⁹⁴ *Czeke Marianne*: Gróf Brunszvik Teréz ősei és oldalági rokonsága, Adatok a grófi Brunszvik-család történetéhez. (Magyar Női Szemle Könyvtára 1.) Bp. 1935. 7–8.

⁹⁵ *Czeke M.*: Gróf Brunszvik i. m. 8.

⁹⁶ *Czeke M.*: Gróf Brunszvik i. m. 8. Fallenbüchl Zoltán szerint 1769–1776 között viselte Esztergom vármegyében az említett állást. *Fallenbüchl Zoltán*: Magyarország főispánjai, 1526–1848. Bp. 1994. 76.

⁹⁷ *Nagy I.*: Magyarország családai i. m. II. 241.

⁹⁸ *Fallenbüchl Z.*: Magyarország főispánjai i. m. 70.

⁹⁹ DAB.

¹⁰⁰ A sematizmusok alapján Péchy Gábor 1742–1745 között a személynöki, 1746-tól 1748-ig az országbírói ítélőmester majd 1749–1755 között a nádori ítélőmesteri tisztséget töltötte be.

¹⁰¹ MOL O 11 Index Rescriptorum ad Tabulam Septemvirealem 64.

¹⁰² *Szluha M.*: Felvidéki II. i. m. 304.

¹⁰³ *Kosáry Domokos*: Művelődés a XVIII. századi Magyarországon. Bp. 1980. 415.

¹⁰⁴ DAB.

¹⁰⁵ *Szluha M.*: Felvidéki II. i. m. 299. és *Nagy I.*: Magyarország családai i. m. IX. 91. Az 1741. évi országgyűlésen Péchy György képviselte a távollévő Palocsai Horváth György bárót és unokaöccse Zsigmond feleségét, gersei Pethő Rózát. *Nagy I.*: Magyarország családai i. m. IX. 91., *Nagy I.*: Magyarország családai i. m. IX. 260. és DAB.

¹⁰⁶ *Nagy I.*: Magyarország családai i. m. IX. 91. és *Szluha M.*: Felvidéki II. i. m. 170.

V.

Az eddigiekben ismertetett sémák és példák indokolttá teszik a királyi ülnökök és a személynöki ítélőmesterek további vizsgálatát. Egy-egy csoportot alakítottam ki a királyi ülnökökből és a személynöki ítélőmesterekből, mely egységeket újabb két-két alcsoportra bontottam (1. azok alcsoportja, akik nem tudtak elmozdulni a bekerülési állásukból; 2. alcsoport azoké, akik elmozdulnak). Protopográfiai jellegű adatgyűjtéséből táblázatot szerkesztettem, melyben a kúriai hivatalviselést megelőző, leggyakrabban viselt vármegyei tisztségek adatait tüntettem fel, illetve dőlt betűvel szedtem azon személyek nevét, akik továbbléptek a kúriai hivatalviselésük során.

A 2. táblázat adataiból az derül ki, hogy a 23 királyi ülnök közül csak a csoport alig feléről rendelkezem információval a kutatás jelenlegi fázisában, a legtöbbször betöltött vármegyei pozícióik közé a (fő)jegyzői, a másodalispáni és az első alispáni hivatalok tartoztak és a dunai kerületek vármegyei többségben vannak. Megállapítható, hogy az adathiány következtében nem rajzolódik ki semmilyen eltérés az állásukban megmaradt és az abból elmozdult ülnökök között.

A 3. táblázatot megvizsgálva elmondható, hogy a 23 személynöki ítélőmesternek csupán egyharmadáról találtam vármegyei adatot, de az ő esetükben a királyi ülnökökhöz képest – akik jórészt az alispáni hivatalokat töltötték be – inkább az aljegyzői és (fő)jegyzői állásokat viselték kúriai kinevezésük előtt, valamint a dunai és tiszai kerületek aránya is kiegyenlítettebb az 1. táblázattal összehasonlítva.

Összegzés

Az ismertetett előléptetések és pályafutások részben alátámasztották hipotézisemet, melyben azt vettem fel, hogy különbségek láthatóak a 18. századi Kúrián az érseki és a királyi ülnökök között egyfelől, valamint az ítélőmesteri pozíciókat viselő személyek pályája között másfelől, mert a szaktudás és professzionalizáció a hivatalviselő nemesség egyre fontosabb jellemzőjévé vált. Az ítélőmesterek már a középkor végén is szakalkalmazott jellegű státuszban voltak; így az ülnököknek egy archaikusabb, míg az ítélőmestereknek egy, a szakszerűsödés jeleit mutató modell szerint alakulhatott a kúriai pályafutásuk.

Először is kiderült, hogy még a két ülnöki pozíciót sem indokolt együtt kezelni: az érseki ülnökök és a királyi ülnökök karriermintái és a Kúria hivatali szervezetébe való beágyazottsága között jelentős különbségek fedezhetőek fel: míg a királyi ülnökök csak a Hétszemélyes Tábla köznemes bírának pozíciójába juthattak, addig az érseki ülnökök a többféle állás betöltésével jobban illeszkedtek a Királyi Tábla struktúrájához, és a jelzett eltérések miatt nem vizsgálhatóak a későbbiekben együtt a királyi ülnökökkel. Másodszor jelentős különbség rajzolódott ki a királyi ülnökök és a személynöki ítélőmesterek kúriai karriermintái között: a királyi ülnökök egyirányú elmozdulásával szemben a személynöki ítélőmesterek leggyakrabban az ítélőmesteri hierarchiát betartva léptek feljebb. Ezt a jelenséget a szakszerűsödés és a professzionalizáció 18. századi királyi táblai megnyilvánulásaként értelmezem, mert az országos

nagybíróknak egyre inkább olyan tapasztalt és alapos szakismeretekkel rendelkező bírakra volt szükségük, akik a Kúriára nehezedő mennyiségi és minőségi elvárásoknak meg tudtak felelni. Harmadszor pedig a királyi ülnökök és személynöki ítélmesterek — a Királyi Táblára kerülésük előtti — vármegyei hivatalviseléséről elmondható, hogy ottani tevékenységüket a központi és vezető hivatalokban kezdték meg (jegyző és alispán), alátámasztva azt az elképzelést, miszerint a jómódú birtokos köznemesség előkelő rétege nem járta már végig a vármegyei hivatali ranglétrát, hanem általában közvetlenül a vezető pozíciókba kerülve néhány év szolgálat után folytatták karrierjüket a vármegyénél magasabb szintű kormányzerveknél.¹⁰⁷

Végül elengedhetetlen felhívni a figyelmet arra a jelenségre, hogy míg a királyi ülnökök legtöbbször a másod- és első alispáni hivatalt látták el a vármegyei működésük során, addig a személynöki ítélmesterek már a vármegyénél is azt a (fő)jegyzői állást töltötték be leggyakrabban, mely hivatal a 18. században már az úgynevezett „vármegyei kancellária” irányításával járt együtt, s nagyon komoly írásbeli képességeket követelt meg a szerteágazó jogi és közigazgatási ismereteken túl. A vármegye nemességének szemében komoly értéknek számított a hivatalát jól ellátó jegyző, talán ezért volt kinevezett, nem pedig választott alkalmazottja a vármegyének, és megbecsültségét szintén kifejezésre juttatták hivatalával járó díjazásában. Tehát nemcsak hogy tetten érhető a szakszerűsödés és professzionalizáció jelei mind a Királyi Kúrián, mind pedig a vármegyei hivatalviselésben a 18. század folyamán, hanem az is kiderült, hogy határozott kapcsolat mutatható ki a Királyi Táblán működő személynöki ítélmesterek és a vármegyei főjegyzők hivatalviselése között.

Végül elengedhetetlen felhívni a figyelmet arra a jelenségre, hogy míg a királyi ülnökök legtöbbször a másod- és első alispáni hivatalt látták el a vármegyei működésük során, addig a személynöki ítélmesterek már a vármegyénél is azt a (fő)jegyzői állást töltötték be leggyakrabban, mely hivatal a 18. században már az úgynevezett „vármegyei kancellária” irányításával járt együtt, s nagyon komoly írásbeli képességeket követelt meg a szerteágazó jogi és közigazgatási ismereteken túl.¹⁰⁸ A vármegye nemességének szemében komoly értéknek számított a hivatalát jól ellátó jegyző, talán ezért volt kinevezett, nem pedig választott alkalmazottja a vármegyének, és megbecsültségét szintén kifejezésre juttatták hivatalával járó díjazásában.¹⁰⁹ Tehát nemcsak hogy tetten érhető a szakszerűsödés és professzionalizáció jelei mind a Királyi Kúrián, mind pedig a vármegyei hivatalviselésben a 18. század folyamán, hanem az is kiderült, hogy határozott kapcsolat mutatható ki a Királyi Táblán működő személynöki ítélmesterek és a vármegyei főjegyzők hivatalviselése között.

¹⁰⁷ *Szijártó M. István*: Hivatalviselő elit a 18. századi Somogy vármegyében. In: *Megyetörténet. Egyház- és igazgatástörténeti tanulmányok a veszprémi püspökség 1009. évi adománylevele tiszteletére.* (A Veszprém Megyei Levéltár Kiadványai 22., A Veszprémi Egyházmegye Múltjából 22.) Szerk. Hermann István – Karlinszky Balázs. Veszprém 2010. 464.

¹⁰⁸ *Degré Alajos*: A megyei közigazgatás átalakulása a XVII[I]. század elején. In: *Degré Alajos: Válogatott jogtörténeti tanulmányok.* Bp. 2004. 219. és *Föglein Antal*: A vármegyei notárius. *Levéltári közlemények* 14. (1936) 163–171.

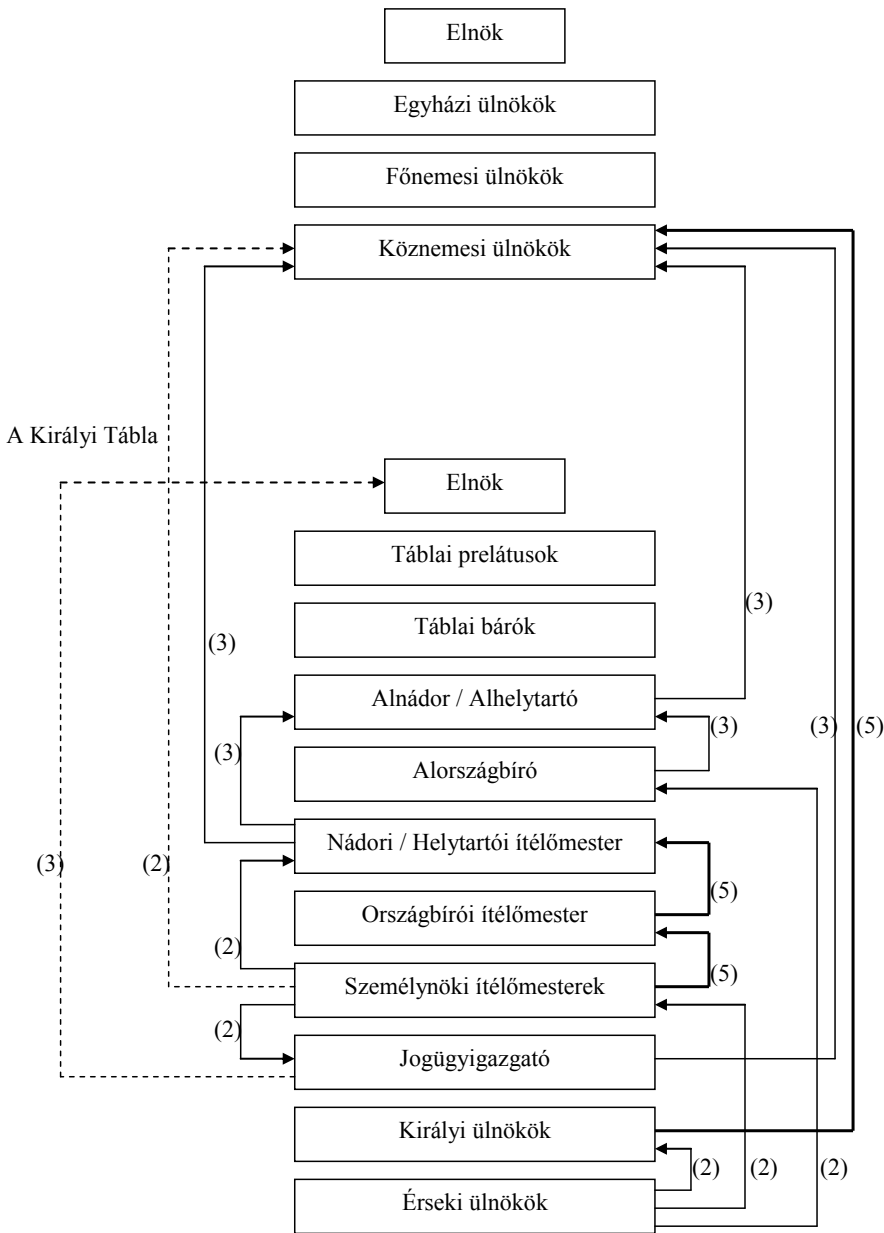
¹⁰⁹ *Degré A.*: *Közigazgatás* i. m. 222–226.

ASPECTS OF PROFESSIONALISATION AMONG THE ASSESSORS AND PROTONOTARIES
OF THE ROYAL COURT OF LAW, 1724–1785

by Richárd Sebők
Abstract

Authors dealing with the sixteenth and seventeenth centuries have already called attention to the special role that protonotaries played in the administration of justice in Hungary on account of their legal expertise. In the present paper I was looking for differences from the perspective of professionalisation between the career patterns of persons who held the position of either assessor or protonotary in the Royal Court of Law (*Curia Regia*), the highest judicial forum in the eighteenth century. The research revealed, firstly, that the offices of archiepiscopal assessors and royal assessors (*Assessores Regii*) should by no means be treated under the same label, and, secondly, that the judicial careers of the royal assessors on the one hand, and of the protonotaries of the king's personal presence (*Proto-Notarii Personalis Praesentiae Regiae*) on the other hand, diverged considerably. Whereas in case of promotion the former were appointed as noble assessors (*Assessores ex Statu Nobilium*) directly to the Septemviral Table, the latter most frequently advanced upwards the protonotarial hierarchy within the Royal Court of Law. As for the comital positions they held before appointment to the Court, while the royal assessors generally acted as vice-ispáns, the protonotaries of the personal presence rather assumed the office of county notary, which involved considerable legal expertise and a high level of literacy.

A Hétszemélyes Tábla

1. ábra. A leggyakoribb köznesemesi előléptetések

Kúriai bíró neve		Egyetem neve	Képzés ideje	Képzés jellege	Kúriai tisztség
Bossányi	Imre	Bécs	1724	Ph Bacc	KT alországbíró
Fekete	György	Bécs	1730	Ph Bacc	KT személynök
Hrabovszky	Antal	Nagyszombat	1735	Ph Bacc	KT jogügyigazgató
Hrabovszky	Antal	Nagyszombat	1736	Ph Mag	KT jogügyigazgató
Kelcz	József	Nagyszombat	1744	Ph Bacc	KT személynöki ím.
Majthényi	Károly	Bécs	1734	Ph Log	KT országbírói ím.
Melczér	Mózes	Nagyszombat	1701	Ph Bacc	HT köznemes ülnök
Melczér	Mózes	Pazmaneum	1703	Ph Mag	HT köznemes ülnök
Melczér	Mózes	Pazmaneum	1704	Th 1	HT köznemes ülnök
Nagy	György	Graz	1718	Ph Log	KT helytartói ím.
Nedeczky	András	Nagyszombat	1746	Ph Bacc	KT személynöki ím.
Ordódy	József	Nagyszombat	1721	Ph Bacc	KT érseki ülnök
Paluska	Antal	Prága	1718	Jog	KT érseki ülnök
Pongrácz	András	Nagyszombat	1697	Ph Bacc	KT személynöki ím.
Sallér	István	Graz	1743	Ph Log	KT alnádor

1. táblázat. Kúriai köznemes bírák egyetemi tanulmányai¹

¹ A táblázat adatainak forrása: Bossányi Imre: *Kissné Bognár K.*: Bécsi tanintézetek i. m. 216.; Fekete György: *Kissné Bognár K.*: Bécsi tanintézetek i. m. 225.; Hrabovszky Antal: *Bognár K. – Kiss J. M. – Varga J.*: Nagyszombati Egyetem i. m. 281.; Kelcz József: *Bognár K. – Kiss J. M. – Varga J.*: Nagyszombati Egyetem i. m. 301.; Majthényi Károly: *Kissné Bognár K.*: Bécsi tanintézetek i. m. 232.; Melczér Mózes *Bognár K. – Kiss J. M. – Varga J.*: Nagyszombati Egyetem i. m. 231., *Fazekas I.*: Pazmaneum i. m. 172.; Nagy György *Varga J.*: Kisebb egyetemek i. m. 111.; Nedeczky András: *Bognár K. – Kiss J. M. – Varga J.*: Nagyszombati Egyetem i. m. 310.; Ordódy József: *Bognár K. – Kiss J. M. – Varga J.*: Nagyszombati Egyetem i. m. 241.; Paluska Antal: *Varga J.*: Kisebb egyetemek i. m. 177.; Pongrácz András: *Bognár K. – Kiss J. M. – Varga J.*: Nagyszombati Egyetem i. m. 219.; Sallér István: *Varga J.*: Kisebb egyetemek i. m. 123.;

Vármegyei tisztségek						
Név		Időpont	Tisztség	(Fő)jegyző	Másodalispán	Első alispán
Balogh	János	1766–1768	kir. tábl. üln.		1757–1764: Gömör és Hont vm.	1763–1765: Nógrád vm.
Batta	Bálint	1769–1782	kir. tábl. üln.	Borsod vm.		
Batta	Pál	1758–1768	kir. tábl. üln.		1744–1763: Nógrád vm.	
Beniczky	István	1769–1782	kir. tábl. üln.	1742–50: Pest vm.	1751: Turóc vm.	
Bezerédj	Mihály	1766–1776	kir. tábl. üln.		1758–1766: Győr vm.	
Biró	János	1759–1772	kir. tábl. üln.			1750, 1754: Győr vm.
Boronkay	Ádám	1732	kir. tábl. üln.			1722–1723: Bihar vm.
Dóry	Ádám	1777–1785	kir. tábl. üln.	1751: Tolna vm.		1753–1778: Tolna vm.
Kvassay	Károly	1779–1785	kir. tábl. üln.		1761–1766: Bars vm.	1766–1778: Bars vm.
Nedeczky	Ferenc	1758–1765	kir. tábl. üln.		1744–1753: Komárom vm.	1753–1757: Komárom vm.
Palugyay	Zsigmond	1728–1733	kir. tábl. üln.			1720: Sáros vm.
Pászthory	László	1756–1765	kir. tábl. üln.	1751: Sopron vm.		1751: Sopron vm.
Vay	Ádám	1737–1748	kir. tábl. üln.		1731–1735: Heves vm.	

2. táblázat. A királyi ülnökök vármegyei tisztségei királyi táblai kinevezésük előtt¹

¹ A táblázat adatainak forrása: Balogh János 1757–1764: Gömör és Hont vármegye alispánja *Nagy I.*: Magyarország családai i. m. I. 139., 1763–1765. dec. 7.: Nógrád vármegye alispánja *Nagy I.*: Magyarország családai i. m. I. 139.; Batta Bálint Borsod vm. jegyzője MNL OL A 57 Királyi Könyvek 48. kötet 62–63.; Battha Pál 1744–1763: Nógrád vármegye alispánja *Nagy I.*: Magyarország családai i. m. I. 236.; Beniczky István 1742. márc. 9 – 1750. márc. 23.: Pest vm. főjegyzője *Kiss A.*: Pest-Pilis-Solt i. m. 35., 1751: Turóc vm. alispánja DAB; Bezerédj Mihály 1758–1766: Győr vm. alispánja Győr vármegye. Szerk. Borovszky Samu. (Magyarország vármegyéi és városai 5.) Bp. 1910. 405.; Biró János 1750. okt. 10.: Győr vm. alispánja MNL OL P 980 5. cs. Capsa H. Fasc. 1., 1754. jan. 27. Győr vm. alispánja MNL OL P 980 5. cs. Capsa H. Fasc. 3.; Boronkay Ádám 1722–1723: Bihar vm. alispán DAB; Dóry Ádám 1751: Tolna vm. jegyzője *Horváth Árpád.*: Tolnavármegye és a rendi országgyűlések, 1712–1805. In: Tanulmányok Tolna megye történetéből VIII. Szerk.: K. Balog János. Szekszárd. 1978. 104., 1753–1778: Tolna vm. első alispánja *Glósz József.*: Dóry család. In: Családi levéltárak repertóriumai. Szerk.: Cserna Anna. Szekszárd 2000. 46.; Kvassay Károly 1761. szept. 1–1766. máj. 4.: Bars vm. másodalispánja Bars vármegye. Szerk. Borovszky Samu. (Magyarország vármegyéi és városai 3.) Bp. 1903. 425., 1766. máj. 4–1778: Bars vm. alispánja Bars. Szerk. Borovszky S. i. m. 425.; Nedeczky András Komárom vm. másodalispánja MNL OL A 57 Királyi Könyvek 46. kötet 450.; Nedeczky Ferenc 1744–1753: Komárom vm. másodalispánja Komárom vármegye és Komárom. Szerk. Borovszky Samu. (Magyarország vármegyéi és városai 10.) Bp. 1907. 500., 1753–1757: Komárom vm. első alispánja Komárom. Szerk. Borovszky S. i. m. 500.; Palugyay Zsigmond 1720: Sáros vm. alispánja MNL OL A 57 Királyi Könyvek 33. kötet 158–159.; Pászthory László 1751: Sopron vm. jegyzője *Sümeghy Dezső – Dominkovits Péter.*: Sopron vármegye követei a rendi országgyűléseken, 1580–1847. Arrabona 45. (2007: 2.) 18., 1751: Sopron vm. alispánja *Nagy I.*: Magyarország családai i. m. IX. 134.; Vay Ádám 1731. okt. 22 – 1735. aug. 20.: Heves vm. másodalispánja Heves megye történeti archontológiája. (1681–)1687–2000. Szerk.: Bán Péter. (A Heves Megyei Levéltár forráskiadványai 14.) Eger 2011. 81.

Vármegyei tisztségek							
Név		Időpont	Tisztség	Aljegyző	Főjegyző	Másodalispán	Első alispán
Almásy	János	1730–1733	szem. ím.		1722–23.: Borsod vm.		
Bacskády	József	1749–1753	szem. ím.		Nyitra vm.		
<i>Beöthy</i>	<i>Imre</i>	<i>1777–1783</i>	<i>szem. ím.</i>	<i>Bihar vm.</i>			
Nedeczky	András	1766–1769	szem. ím.	1755: Komárom vm.	1757: Komárom vm.	1762: Komárom vm.	
<i>Semsey, ifj.</i>	<i>András</i>	<i>1784</i>	<i>szem. ím.</i>				<i>1782: Torontál vm.</i>
Szentiványi	Ferenc	1773–1783	szem. ím.	1757: Nógrád vm. tb.	1763: Nógrád vm.	1765: Nógrád vm.	1769: Nógrád vm.
<i>Szvetics</i>	<i>Jakab</i>	<i>1742–1747</i>	<i>szem. ím.</i>	<i>1733: Vas vm.</i>	<i>1737: Vas vm.</i>		
<i>Tersztyánszky</i>	<i>János</i>	<i>1737–1741</i>	<i>szem. ím.</i>		<i>1728: Bars vm.</i>		

3. táblázat. A személynöki ítélmesterek vármegyei tisztségei királyi táblai kinevezésük előtt¹

¹ A táblázat adatainak forrása: Almásy János: Borsod vm. jegyzője DAB; Bacskády József: Nyitra vm. főjegyzője *Szluha Márton*: Nyitra vármegye nemes családjai, I. kötet, A–K. Bp. 2003. 59.; Beöthy Imre: Bihar vm. aljegyzője *Nagy I.*: Magyarország családai i. m. II. 5.; Nedeczky András 1755: Komárom vm. aljegyzője *Szinnyei J.*: Magyar írók i. m. IX. 841., 1757: Komárom vm. főjegyzője *Szinnyei J.*: Magyar írók i. m. IX. 841.; *Nagy I.*: Magyarország családai i. m. VIII. 113., 1762. szeptember 13.: Komárom vm. másodalispánja *Nagy I.*: Magyarország családai i. m. VIII. 113.; ifj. Semsey András Torontál vm. alispánja *Szinnyei J.*: Magyar írók i. m. XII. 905. és 1782: Torontál vm. alispánja MNL OL A57 52. kötet 214.; Szentiványi Ferenc 1757: Nógrád vm. tiszteletbeli aljegyzője *Nagy I.*: Magyarország családai i. m. X. 638., 1763: Nógrád vm. főjegyzője *Nagy I.*: Magyarország családai i. m. X. 638., 1765. december 7.: Nógrád vm. másodalispánja *Nagy I.*: Magyarország családai i. m. X. 638., 1769. november 27.: Nógrád vm. első alispánja *Nagy I.*: Magyarország családai i. m. X. 638.; Szvetics Jakab 1733: Vas vm. aljegyzője *Szluha M.*: Szvetics i. m. 101., 1737: Vas vm. főjegyzője *Szluha M.*: Szvetics i. m. 101.; Tersztyánszky János 1728: Bars vm. főjegyzője *Szluha M.*: Nyitra II. i. m. 594.;

